

M. Vasylieva-Khalatnykova, PhD, Assistant
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine
ORCID ID 0000-0002-8488-4602

COMPONENTS OF PEDAGOGICAL TECHNOLOGY FORMING THE PROFESSIONAL REFLEXION OF FUTURE SOCIAL PEDAGOGES IN THE HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTION

In the article the characteristics and peculiarities of pedagogical technology of formation of professional reflection of future social educators in the higher educational institution is a clear scientific and theoretical basis for the optimal realization of the tasks of vocational training. The developed pedagogical technology was considered as a collection of regular, functionally related components, constituting a definite integral system. The allocation of components in pedagogical technology has allowed it to be divided into blocks (target, functional, informative, organizational, productive) that provided the opportunity to more clearly represent the purposeful process of forming professional reflection of future social educators in the higher educational institution. The formation of a professional reflection of future social educators in a higher educational institution will be successful in the presence of appropriate pedagogical conditions. Moreover, it is necessary to identify, analyze and generalize in a systematic way those pedagogical conditions, to effectively influence this process and the professional formation of future social educators.

The introduction of pedagogical technology for the formation of professional reflection of future social educators in a higher educational establishment is impossible without taking into account the pedagogical conditions for its implementation. In spite of the fact that they acted as part of the organizational unit of sound and developed pedagogical technology, in essence they were a kind of "core" that allowed it to function and be effective.

Keywords: pedagogical technology, professional reflection, social pedagogue, higher educational institution, pedagogical conditions.

УДК 378.14

DOI: <https://doi.org/10.17721/2616-7786.2018/3-1/16>

Л. Полівко, канд. психол. наук, асист.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ
ORCID ID 0000-0002-9102-2779

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ В УМОВАХ "ГІБРИДНОЇ" ВІЙНИ

Розкрито зміст соціальної роботи в умовах "гібридної" війни за різними категоріями клієнтів. Указані основні особливості підготовки майбутніх фахівців із соціальної роботи в сучасних соціальних інститутах освіти. Виділено практичну та професійну підготовку працівників соціономічних професій з урахуванням суспільних змін.

Ключові слова: фахівець із соціальної роботи, "гібридна" війна, професійна підготовка, освіта, соціальні інститути.

Вступ. Український сучасний простір охоплює величезну призму професійних напрямів діяльності, які укорінюються або з плином часу зникають зовсім. Соціальна робота в сучасних умовах, навпаки, набуває обертів, і в першу чергу це пов'язано з неоголошеною війною, яка створила несприятливі умови для великої кількості населення. Соціальна сфера стала незамінним надавачем послуг для широкого кола громадян. Певної уваги з боку держави потребують ті, хто за цих умов входить у ряд перших клієнтів соціальної роботи. Це учасники АТО та їхні сім'ї, внутрішньо переміщені особи, при цьому ми не опускаємо решту категорій і вважаємо їх важливими для отримання соціальних послуг. У ситуації "гібридної" війни Україна опинилася на межі пошуку нових методів роботи з новими категоріями отримувачів послуг і вдосконалення підготовки майбутніх фахівців із соціальної роботи. Розширення знань щодо професійної підготовки соціальних працівників є вкрай важливим і актуальним питанням сьогодення.

Мета статті – розкрити зміст соціальної роботи в умовах "гібридної" війни та зазначити основні особливості підготовки майбутніх фахівців із соціальної роботи.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У всьому світі соціальна робота покликана підтримувати ті прошарки та групи населення, які опинилися в ситуації соціально-економічних, психологічних чи політичних змін і за тих чи інших причин виявилися нездатними до самостійної адаптації, нових політичних реформ у різних галузях. Відповідно до таких обставин соціальна робота є невід'ємною складовою суспільного життя. В Україні напрям соціальної роботи є достатньо новим, але водночас сталим у сфері соціальної політики. Її функції та здійснення соціальної підтримки розподіляються між державними органами, різноманітними громадськими, благодійними та міжнародними організаціями, у деяких випадках може долучатися церква.

Соціальна робота розвивається на основі замовлення суспільства, відповідно до цього формується та вибудовується система соціальної допомоги населенню. Науковець В. М. Сидоров визначає соціальну роботу як професійну роботу щодо надання допомоги особі, сім'ї, різним віковим і соціальним групам (клієнтам) у розв'язанні їхніх психолого-педагогічних, медичних, правових, економічних та інших проблем. І тут можна зауважити, що саме такий ряд проблем є актуальним і в сучасних умовах [3].

У Резолюції № 67, прийнятій Радою Європи, соціальна робота визначається як "професійна діяльність, спрямована на сприяння кращій адаптації індивідів, сімей та груп до соціального середовища, у якому вони проживають, і розвитку самоповаги та самовідповідальності людей".

Автори підручника "Основи социальной работы" за ред. П. Д. Павленка трактують сферу діяльності людини, функція якої постає у виробленні й теоретичній систематизації об'єктивних знань про певну дійсність – соціальну сферу і специфічну соціальну діяльність. Отже, соціальна робота може розглядатися як різновид людської діяльності, мета якої – оптимізувати здійснення суб'єктивної ролі людей у всіх сферах життя суспільства в процесі життєзабезпечення і діяльного існування особистості, сім'ї, соціальних та інших груп і шарів у суспільстві [6].

Слід зауважити, що на початку становлення соціальну роботу дуже часто ототожнювали із соціальною педагогікою. Ми не будемо виокремлювати суто педагогічні моменти, а робитимемо акцент на тому, що для соціальної роботи в нашій країні (з моменту її зародження до нинішнього часу) характерна провідна роль соціальної педагогіки та соціального виховання (Л. Г. Коваль, І. Д. Зверева, С. Р. Хлебик). Наголошуємо, що соціальне виховання є дійсно важливим елементом соціальної роботи, але не більше.

Зі створенням конфліктної ситуації між сусідніми державами (Росією та Україною) потреби населення щодо соціального захисту вкрай змінилися, і це варто враховувати при здійсненні навчальної, професійної підготовки майбутніх професіоналів. Професійна підготовка фахівців із соціальної роботи є прогресивним напрямом діяльності не лише для практичного застосування, а й спеціальністю, що розвивається у вищих навчальних закладах. Відповідно до суспільних змін і зміни політики соціального захисту населення потрібно запроваджувати нові форми роботи зі студентами задля підготовки їх до нового суспільного формату. Тут варто виокремити сучасних науковців, які розглядають освіту як новий соціальний інститут у галузі соціальної роботи. Зокрема, професор Ю. М. Швалб розглядає психологічну організацію підготовки соціального працівника [7, с. 395–445; 10]; Л. П. Люта, кандидат соціологічних наук, розкриває зміст інституціалізації соціальних потреб і розглядає соціальну потребу як передумову виникнення соціальної роботи [7, с. 36–72]; екологічна психологія досліджується професором А. М. Львовичкою [4]; соціально-психологічні аспекти соціальної роботи розвиває професор О. В. Чуйко [7, с. 296–324]; проектування в соціальній роботі досліджувала А. І. Рудська [7, с. 325–336]; психологічні особливості клієнта вивчає професор Н. Ю. Максимова [7, с. 106–162]. Усі вищевказані науковці розвивають сучасну соціальну роботу відповідно до суспільних змін, вплив яких здійснюється не лише на клієнта соціальної роботи, а й змушує прилаштовуватися студента до нового формату навчання як отримувача знань у соціальній галузі.

Виклад основного матеріалу. Протягом свого становлення соціальна робота займала різні форми соціального забезпечення. У 1990-х рр. був період, коли вона зійшла нанівець, і лише нині всю соціальну роботу було сконцентровано в державних органах і вона стала складовою частиною соціальної політики. Ураховуючи суспільні зміни, які призвели до формування та поширення серед певних категорій населення цілого ряду негативних соціально-психологічних явищ, соціальна робота стала панівною в суспільній свідомості, а підготовка спеціалістів – необхідною й украй актуальною.

Розглядаючи сучасну систему соціального захисту населення, можна помітити вкорінені методи роботи з групами ризику, які, на жаль, віджили своє. Звісно, соціальний захист має ґрунтуватися на основоположних підходах, водночас ураховуючи сучасні суспільно-політичні зміни, які з плином часу змінили напрям.

С. М. Калаур зазначає у своїй статті: "Професійна підготовка фахівців із методологічної позиції є специфічним соціокультурним інститутом, через який здійснюється трансляція спеціалізованого соціального та культурного досвіду. У загальнонауковому контексті вона передбачає дві стратегії: по-перше, освіту як результат оволодіння певним стандартизованим змістом освіти у формі знань, умінь, навичок, компетентностей і компетенцій; по-друге, освіту як безперервний процес становлення особистості, що передбачає формування мотиваційної сфери, розвиток пізнавальних здібностей, соціально і професійно важливих якостей" [2, с. 174–176].

У свою чергу, А. В. Фурман указує, що така підготовка має бути макетуванням проблем, що охоплюють теоретичну та практичну підготовку до розв'язання конкретних професійних завдань. Під час професійної підготовки необхідне плекання такого майбутнього фахівця із соціальної роботи, який би не тільки володів певною системою теоретичних знань, цінностей і ролей, умінь та навичок, а й мав "сформоване професійне мислення, яке в рамках обраного фаху дає змогу, спираючись на знаннево-компетентнісну базу, успішно справлятися із професійними завданнями та за потреби зна-

ходити оптимальні способи розв'язання нагальних проблем ділового повсякдення" [9].

Державна політика має бути спрямована не лише на утворення державних органів (служб) соціальної підтримки та захисту населення, але й на розвиток усієї галузі в розмаїтті можливих форм і засобів соціальної допомоги. Розв'язання цього кола проблем неможливе без цілеспрямованої підготовки нового покоління соціальних працівників, здатних не лише добре виконувати свої обов'язки, але й стати справжніми суб'єктами розвитку всієї галузі.

У сучасному українському суспільстві можна виділити три найважливіші напрями соціальної роботи (Ю. М. Швалб). По-перше, це класична допомога тим верствам і групам населення, які неспроможні самостійно забезпечити себе необхідними соціально-економічними ресурсами. По-друге, це соціально-психологічна підтримка тих, хто за різних обставин не зміг адаптуватися до соціальних змін чи опинився в маргінальному стані. По-третє, це соціальне виховання. Потрібно відроджувати систему виховання і в освіті, і в лікувально-оздоровчих закладах, і в дозвіллі тощо. Соціальні працівники, які мають знання та навички сучасних педагогічних технологій, беруть на себе суспільно-виховні функції. Отже, коли ми говоримо про підготовку спеціалістів із соціальної роботи, то маємо зважати на всі верстви населення, які проживають на території України, ураховувати новітні методи й технології роботи та розглядати можливість створення нових спеціалістських відповідно до потреб клієнта [7, с. 395–402].

Зазначені три напрями створюють рівень державного замовлення на підготовку та напрями роботи соціальних працівників. У психологічному плані це означає, що підготовка має бути багатопрофільною. Принаймні університетський рівень фахової підготовки має бути спрямований на підготовку фахівців, які будуть спроможні ефективно працювати за кожним з напрямів державного замовлення. Головна проблема полягає в тому, що фахівець у галузі соціальної роботи має не лише володіти певними, уже сталими та відпрацьованими технологіями, але й уміти розробляти нові технології, відповідні до конкретних умов і контингенту роботи.

Ю. М. Швалб влучно зауважує, що фактично сьогоднішні випускники мають стати тими, хто буде нести на собі розвиток усієї галузі соціальної роботи в Україні. Від їхньої здатності до розв'язання суспільних проблем буде залежати якість реалізації всієї соціальної політики держави й темпи розповсюдження соціальної роботи. Тому йдеться не стільки про формування професійних знань, умінь і навичок, скільки про розвиток особистості студентів, їхніх здібностей і особистісних якостей [7, 10].

Основним напрямом фахової підготовки соціальних працівників має стати навчання технологіям розробки й упровадження новітніх соціальних технологій, пристосованих до конкретних умов діяльності та потреб конкретних людей. Таким чином, соціальний працівник повинен розуміти, що він не просто виконує державне замовлення на допомогу, підтримку тих чи інших людей, а своєю роботою має задовольнити реальні соціальні потреби людей, їхні потреби в соціальному захисті, необхідності самореалізації й розвитку, повазі та чуйності та, насамкінець, відчувати потребу в становленні себе як особистості. Тому соціальний працівник має бути не лише державним службовцем, але й соціологом, психологом, педагогом, менеджером, посередником, тобто фахівцем, який зможе допомогти людині в розв'язанні її життєвих проблем і подоланні кризових станів.

Однією зі специфічних особливостей діяльності соціального працівника (як і взагалі фахівців соціально-

них професій) є необхідність розв'язання власних професійних завдань у тісному й безпосередньому контакті з представниками інших професій. Соціальний працівник може співпрацювати з представниками адміністрації різного рівня, юристами, психологами, педагогами, лікарями тощо.

Наведені обставини показують гостру й невідкладну необхідність розробки навчальних засобів формування особистості та професійної здатності до встановлення ефективних форм взаємодії майбутнього фахівця соціальної роботи з представниками інших професій.

Таке розуміння проблем у підготовці соціальних працівників показує, що їхнє розв'язання неможливе лише шляхом удосконалення змісту професійної підготовки. Такі компоненти професійної підготовки, як соціальні та психологічні технології, комунікативна компетентність, здатність до особистісної рефлексії не можуть транслюватися традиційними для вищої школи формами та методами навчання – необхідно в саму систему професійної підготовки впроваджувати новітні психологічні навчальні технології та нові спеціальності, а систему освіти трактувати як соціальний інститут, що виконує два основні завдання: трансляція норм і культури та формування професійних компетенцій.

Як зазначає Л. П. Люта, зміни в соціальній ситуації, які спричиняють появу нового способу життя, обов'язково змінюють характер соціальних потреб. Інституалізація соціальної роботи фіксується у зміні змісту соціальних потреб. Потреба – нужда в будь-чому, що об'єктивно необхідне для підтримування і розвитку організму, особистості, соціальної групи та суспільства загалом. Становлення соціальної роботи відбувається тоді, коли індивідуальна потреба перетворюється на потребу групи, спільноти, суспільства, тобто постає як інтерес.

Загалом соціальні потреби постають як поєднання біологічної та соціальної складової. Біологічне виявляється у вроджених прагненнях. Соціальне формується в процесі соціалізації, входження особистості в суспільство та сферу міжособистісних відносин.

Соціальний інститут необхідний для соціального контролю. Це стала форма соціальної діяльності, що відтворюється в часі та просторі, спочатку вони конструюються самими людьми, а потім стають над особистісними системами. Інституту є тим, на чому будується суспільство. Якщо зруйнувати соціальний інститут, то руйнується весь спосіб життя [7, с. 36–42].

Система соціальної роботи завжди є відкритою системою, яка тісно переплітається з іншими системами: економікою, політикою, культурою, етикою, екологією, побутовим обслуговуванням. Розуміння, бачення зв'язків системи загалом визначає роботу соціального працівника як посередницьку між державними інститутами й особою суспільства, громадянина та члена спільноти.

Відсутність установлених форм діяльності соціального працівника та відповідних моделей випускника роблять сам процес підготовки проблемним, але водночас творчим. Одним із аспектів, який викликає труднощі при підготовці спеціалістів соціальної галузі, є уявлення про суто практичний, прикладний характер їхньої професійної діяльності.

Практичний досвід показує, що, на жаль, у нашій країні не вистачає достатньої кількості підготовлених фахівців, які б здійснювали соціальну роботу з будь-якого соціального напрямку. Обмежена кількість фахівців володіє стандартними знаннями щодо всіх категорій, окрім стандарту, що є обов'язковим при прийнятті на роботу соціального працівника. Варто враховувати й певні особливості клієнта. Клієнти соціальної роботи – це люди, які мають різноманітні соціально-психологічні

складові (психологічні особливості, традиції та звичаї), урахування цих складових є важливим при здійсненні соціальної роботи з клієнтом. Таким чином, професійна підготовка має охоплювати конкретні підсистеми (загальнопрофесійну, загальнокультурну та спеціальну), а тому базується на теоретичній (вивчення широкого спектра професійно орієнтованих дисциплін) і практичній підготовці за спеціальністю [2].

Висновки. Необхідність у створенні нового формату освіти в соціальній сфері є очевидним фактом. Студенти спеціальності "Соціальна робота" мають отримувати знання разом із плином подій, що відбуваються у суспільстві. Ураховуючи російсько-український конфлікт, ми маємо змогу спостерігати виокремлення певних категорій клієнтів і зміну формату надання соціальних послуг тим, хто й до цього часу не випадав з поля зору. Отже, при здійсненні професійної підготовки фахівців соціальної сфери варто, у першу чергу, орієнтуватися на запит суспільства; взаємодіяти із системою соціальної політики; ураховувати практичний досвід тих, хто вже став професіоналом у галузі соціальної роботи. Взаємодія освіти та практики має вагомое значення, їх завдання має формуватися на спільній меті щодо надання теоретичної освіти, закріплюючи її практичними навичками.

Дискусія. Професійна підготовка фахівців із соціальної роботи викликає в науковців і практиків бурхливі дискусії. Тому перспективними можуть вважатися сумісно виконані дослідження для здійснення підготовки студентів зі спеціальності "Соціальна робота". Запровадження та написання методичних рекомендацій щодо сучасних підходів викладання, ураховуючи сучасну практику соціальної роботи, є вкрай важливим і перспективним для майбутніх фахівців із соціальної роботи.

Список використаних джерел

1. Дусавицький А. К. Развитие личности в учебной деятельности / А. К. Дусавицкий. – М., 1996.
2. Калаур С. М. Методологічні засади професійної підготовки майбутніх фахівців соціально-економічних професій / С. М. Калаур // Актуальні дослідження в соціальній сфері: матер. Десятої міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 17 листопада 2017 р.) / гол. ред. В. В. Корнєшук. – Одеса: ФОР Бондаренко М. О., 2017.
3. Кривоконь Н. І. Проблеми соціальної роботи та соціальної політики в Україні: навч. посіб. / Н. І. Кривоконь. – Чернігів: Чернігів. держ. технолог. ун-т, 2012.
4. Львовичкіна А. М. Основи екологічної психології: навч. посіб. / А. М. Львовичкіна. – К.: МАУП, 2004.
5. Мигович І. І. Теоретичні засади соціальної роботи: навч. посіб. / І. І. Мигович, В. Ф. Жмир. – Ужгород: Говерла, 2007.
6. Основы социальной работы: учебник / отв. ред. П. Д. Павленок. – М.: ИНФРА-М, 1999.
7. Психологія соціальної роботи: підручник / за ред. Ю. М. Швалба. – К.: "Основа", 2014.
8. Федорчук В. М. Соціально-психологічний тренінг "Розвиток комунікативної компетентності викладача": навч.-метод. посіб. – 2-ге вид. – Кам'янець-Подільський: Абетка, 2006.
9. Фурман А. В. Інноваційна психодідактична модель професійної підготовки фахівців соціально-економічних професій / А. В. Фурман // Актуальні питання теорії та практики психолого-педагогічної підготовки майбутніх фахівців: тези доповідей V Всеукр. наук.-практ. конф. (Хмельницький, 30-31 березня 2017 р.) / ред. кол. Є. М. Потапчук (гол. ред.), Т. Л. Левицька та ін. – Хмельницький: ХНУ, 2017. – С. 53–55.
10. Швалб Ю. М. Психологічні проблеми професійної підготовки соціальних працівників / Ю. М. Швалб // Соціальна робота в Україні: теорія і практика. – 2003. – № 2. – С. 158–162.

References

1. Dusavitskii A. K. Razvitie lichnosti v uchebnoi deiatelnosti. / A. K. Dusavitskii. – M., 1996.
2. Kalaur S. M. Metodolohichni zasady profesii noi pidgotovky maibutnikh fakhivtsiv sotsionomichnykh profesii / S. M. Kalaur // Aktualni doslidzhennia v sotsialnii sferi: materialy desiatoi mizhnarodnoi nauko vo-praktychnoi konferentsii (m. Odesa, 17 lystopada 2017 r.) / hol. red. V. V. Korneshchuk. – Odesa: FOP Bondarenko M. O., 2017. – 236 s.
3. Kryvokon N. I. Problemy sotsialnoi roboty ta sotsialnoi polityky v Ukraini: navchalnyi posibnyk / N. I. Kryvokon. – Chernihiv: Chernihivskiy derzhavnyi tekhnolohichnyi universytet, 2012. – 320 s.
4. Lovochkina A. M. Osnovy ekolohichnoi psykholohii: Navch. posib. – K.: MAUP, 2004. – 136 s.

5. Myhovych I. I. Zhmyr V. F. Teoretychni zasady sotsialnoi roboty : Navch. posibn. – Uzhhorod : Hoverla, 2007. – 410 s.
6. Osnovy sotsialnoi roboty: Uchebnik / otv. red. P. D. Pavlenok. – M. : INFRA-M, 1999. – 368 s.
7. Psykholohiia sotsialnoi roboty : pidruchnyk / za red. Yu. M. Shvalba. – K. : "Osnova", 2014. – 448 s.
8. Fedorchuk V. M. Sotsialno-psykholohichni treninh "Rozvytok komunikatyvnoi kompetentnosti vykladacha". Navch.-metod. posibnyk. Vydannia druhe. – Kamianets-Podilskyi: Abetka, 2006. – 240 s.

9. Furman A. V. Innovatsiina psykhodydaktychna model profesiinoi pidhotovky fakhivtsiv sotsionomichnykh profesii / A. V. Furman // Aktualni pytannia teorii ta praktyky psykholoho-pedahohichnoi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv : tezy dopovidei V Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii (Khmelnitskyi, 30-31 bereznia 2017 r.) ; [red. kol. Ye. M. Potapchuk (hol. red.), T. L. Levytska ta in.]. – Khmelnytskyi : KhNU, 2017. – S. 53–55.
10. Shvalb Yu. M. Psykholohichni problemy profesiinoi pidhotovky sotsialnykh pratsivnykiv // Sotsialna robota v Ukraini: teoriia i praktyka. – 2003. – № 2. – S. 158-162.

Надійшла до редколегії 18.09.18

Л. Поливко, канд. психол. наук, ассист.
Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Киев, Украина
ORCID iD 0000-0002-9102-2779

ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ ПОДГОТОВКА СОЦИАЛЬНЫХ РАБОТНИКОВ В УСЛОВИЯХ "ГИБРИДНОЙ" ВОЙНЫ

Раскрыто содержание социальной работы в условиях "гибридной" войны по различным категориям клиентов. Указаны основные особенности подготовки будущих специалистов по социальной работе в современных социальных институтах образования. Выделено практическую и профессиональную подготовку работников социологических профессий с учетом общественных изменений.

Ключевые слова: специалист по социальной работе, "гибридная" война, профессиональная подготовка, образование, социальные институты.

L. Polivko, Candidate of Psychological Sciences, Assist.,
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine
ORCID iD 0000-0002-9102-2779

PROFESSIONAL PREPARATION FOR SOCIAL WORKERS IN THE CONDITIONS OF "HYBRID" WAR

The article describes the content of social work in a "hybrid" war on different categories of clients. It is noted that with the creation of a conflict situation between the neighboring states (Russia and Ukraine), the needs of the population regarding social protection have changed very much and this should be taken into account when carrying out the training, professional training of future professionals.

In particular, the article highlights the main features of the training of future specialists in social work in contemporary social institutions of education. The system of education is interpreted as a social institution that performs two main tasks: the translation of norms and culture and the formation of professional competencies. The social institution is necessary for social control. It has become a form of social activity, reproduced in time and space, initially they are constructed by the people themselves, and then become personal systems. Institutes are the ones on which society is built. If you destroy a social institution, the whole way of life is destroyed. In fact, today's graduates should become the ones who will bear the development of the whole field of social work in Ukraine. The quality of the implementation of the entire social policy of the state and the rate of social work distribution in social institutions will depend on their ability to solve social problems. Therefore, it is not so much about the formation of professional knowledge, skills and abilities, as about the development of the personality of students, their abilities and personal qualities.

The practical and vocational training of workers of sociological professions is given due to social changes. Professional training of specialists in social work is a progressive field of activity not only in the field of practical application, but also as a developing specialty in higher education institutions. Professional training should cover specific subsystems (general, professional, general cultural and special), and therefore based on theoretical training (studying a wide range of professionally oriented disciplines) and practical training on the specialty profile.

Keywords: specialist in social work, "hybrid" war, vocational training, education, social institutes.